

талант й донести до глядача. Є чітка кореляція між хвилями фемінізму та кількістю жінок-художниць у світі.

У середні віки опанувати теорію мистецтва можна було або переймаючи знання у спадок, або навчаючись у відомих художників. І той, і той сценарій для жінки був швидше винятком із правил, не кажучи вже про можливість відвідувати художні школи. Проте, незважаючи на перешкоди, була представлена світові низка відомих імен, які працювали у “чоловічій сфері”.

Навіть у ХІХ столітті таким відомих жінкам як німецька художниця Кете Кольвіц, які мріяли здобути професійну художню освіту, шлях в академії мистецтв був закритим. Тому зазвичай жінки навчалися у приватних школах живопису. Такі приватні установи не забезпечували належного рівня навчання. З цієї причини жінки-художниці носили презирливий ярлик *Malweibchen* («малювальниця») аж до ХХ століття. Пізніше, у 1920-х роках, жінкам стали доступні державні художні школи.

Так, розташована на той час у Веймарі згадана нами школа Баугауз також відчинила свої двері для абітурієнок-жінок, які могли вступати у більшість німецьких художніх академій. Кете Кольвіц стала першою жінкою, яка вступила до Пруської Академії мистецтв.

Таким чином, на межі ХІХ – ХХ століть, коли мистецтво змінило свій статус, вийшовши з-під покровительства церкви та держави, перестало наслідувати традицію реалістичного відтворення видимого і зосередилося на філософських пошуках абсолютної краси чи сенсу життя, наступила доба страждальців. Період модернізму – це історія мистецтва чоловіків-бунтарів, які порушували канони, зазвичай наражаючись не на бурхливі овації, а на насмішки, неприйняття та тимчасову бідність. Для тогочасної жінки професійно займатися мистецтвом уже вважалося зухвалим викликом громадській думці – порушувати ж академічні канони та прокладати власний творчий шлях було другим революційним кредом.

Тож, можна сказати, що жінка у ХІХ-ХХ столітті починає ламати стереотипи, стає більш освіченою, впевненішою у собі попри насмішки та невизнання її як жінки освіченої, виходить за рамки жорстких канонів, які унеможлилювали і не дозволяли здобувати освіту у галузі мистецтва. Вона не боїться вводити щось нове і не звичайне у мистецтво, пропагує власний творчий шлях, завдяки чому з’являються вищі навчальні заклади.

Список використаних джерел

1. Чому не було відомих художниць? [Електронний ресурс] // wisecow – Режим доступу до ресурсу: <https://wisecow.com.ua/mistecztvo/zhinochi-imena-v-mistecztvi/chomu-ne-bulo-vidomix-xudozhnicz.html>.
2. Ельце С. Жінки в мистецтві: 100 імен, які треба знати [Електронний ресурс] / С. Ельце, Е. Володіна. – 807. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.dw.com/uk/жінки-в-мистецтві-100-імен-які-треба-знати/a-54042868>.
3. Образотворче мистецтво у дзеркалі гендерних відносин [Електронний ресурс] // Matrix. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://matrix-info.com/obrazotvorche-mystetstvo-u-dzerkali-gendernyh-vidnosyn/>.
4. Злобіна Т. Битва за смисли: як жіноче мистецтво змінює світ [Електронний ресурс] / Тамара Злобіна // Korudor – Режим доступу до ресурсу: <http://www.korydor.in.ua/ua/equality/bytva-za-smysli-yak-zhinoche-mystetstvo-zmiiuyue-svit.html>.
5. Перевод на русский: А. Матвеева Гендерная теория и искусство. Антология: 1970-2000/Под ред. Л. М. Бредихиной, К. Дитуэлл. — М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2005
6. Джудит Батлер Гендерная теория и искусство. Антология: 1970 2000 (сборник). 5824305951 изд. Российская политическая энциклопедия, 2005.
7. Луцишина Д. В. Жіночі арт-практики у контексті світової культури ХХ століття. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. 2020. № 4. С. 70-74.

Степаненко А. Ю.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

АКТУАЛЬНІСТЬ КОНЦЕПЦІЇ ДЖОНА ЛОККА У СУЧАСНІЙ ВИХОВНІЙ ТРАДИЦІЇ

Значною заслугою Джона Локка як філософа була розробка ідеї походження людського знання. Категоричне відмовлення від традиційного погляду на вродженість людських ідей і

уявлень, захист сенсуалістичної теорії пізнання, велика увага до емпіричної психології дозволили Дж. Локку розробити цікаву педагогічну систему, що спричинила вплив на подальший розвиток педагогічної практики.

Заперечуючи вродженість ідей, Локк дуже високо оцінював роль виховання, що має підготувати людину до життя. Характерна риса педагогічної теорії Дж. Локка – утилітаризм: керівним принципом виховання він вважав принцип корисності. Звідси – значна увага до фізичного розвитку дітей, турбота про зміцнення їхнього здоров'я. Зважаючи на те, що метою виховання Дж. Локк вважав виховання джентльмена, значної уваги надавав формуванню витончених манер, навичок належної поведінки. Головним завданням морального виховання Джон Локк називав виховання твердої волі, уміння стримувати нерозумні бажання. Виховання повинне привчати людину керувати собою. Д. Локк не був прибічником традиційної класичної освіти, а відстоював реальну освіту, яка озброює корисними знаннями: нові мови, законодавство, бухгалтерія тощо. Він вважав, що навчання повинне спиратися на інтерес і допитливість дітей, що сприятиме розвиткові в них самостійного мислення. У навчанні покарання є неприпустимим [1, 3].

У педагогічній праці “Думках про виховання” Дж. Локк дає практичні поради щодо виховання в дітях загальнолюдських цінностей: щедрості, доброти і почуття справедливості тощо. Низка положень теорії Дж. Локка були актуальні і прогресивні не тільки в минулому. Нині його слушні рекомендації набувають нового звучання [1].

Локк дає ряд цінних вказівок з методики навчання. На його думку, не можна навчати за однаковою методикою навіть двох дітей. Він рішуче засуджує суворі методи впливу на дитину, вважає, що в ранньому віці вчення має включати в себе і елементи гри. Велике значення надає заохочення дитячої допитливості і пропонує уважно ставитися до питань дітей, давати на них чіткі і докладні відповіді.

Як бачимо, низка положень теорії Локка були актуальними і прогресивними на той час і нині його педагогічних ідей не втратили значимості. Закцентуємо увагу на окремих її положеннях. Як ми вже зазначали, значна увага у педагогічній концепції Дж. Локка надавалася фізичному вихованню дітей. Фізичний розвиток майбутнього джентльмена був пріоритетним, адже мешкання людей у незвичайних кліматичних умовах вимагало фізичної загартованості, моральної стійкості тощо.

Джон Локк також вказував на користь опанування ремеслом, що, на його думку, було важливою складовою виховної системи. Проте, розглядалося ремесло як хобі, що мало благотворно впливати на майбутнього джентльмена. Введення елемента хобі в педагогічну систему, на мій погляд, значно модернізує її, адже захоплена будь-чим дитина менш піддається небажаному впливові, ніж та, яка нічим не зацікавлена.

Наступний аспект педагогічної системи Локка, на який я би хотіла звернути увагу – це дисципліна, до якої варто привчати змалку. “З раннього віку молодшу людину варто привчати до дисципліни, тому що з віком маленькі пороки виростають у великі...”[2].

Цікавими та корисними з позиції дидактики навчання є деякі настанови, висунуті Дж. Локком щодо постаті наставника. Вихователь, займаючись з дитиною, повинен пробуджувати інтерес до навчання, розвивати її цікавість. Не допускається перетворення занять у неприємні для дитини години. Вчитель повинен використовувати інтерес дитини до нового, але в той же час привчати її займатись і нецікавим. Ширше потрібно використовувати дитячу допитливість, тому що з неї виростає цікавість до знань. Необхідно розвивати в дітей здатність до самостійних суджень і висновків [2].

Не втрачають актуальності й сьогодні рекомендації Дж. Локка:

1. Батьки мають долати схильність перетворювати свою любов до дітей у сліпу закоханість;

2. Батьки не мають права бездумно задовольняти всі бажання і примхи дитини, оскільки це може призвести до моральної загибелі дорослої людини;

3. Суворість батьківського ставлення й обмеження дитячої свободи мають поступово зменшуватись відповідно до процесу дорослішання дитини, яка повинна навчитися керуватися в поведінці власним розумом;

4. Авторитет батьків формується через страхи, шанованість, які змінюються поступово на любов і дружбу;

5. Батьки повинні усвідомити, що тілесні покарання не є дієвим засобом, оскільки часто лише є коренем інших поганих вчинків

Як бачимо, педагогіка Джона Локка досить суперечлива, проте, без сумніву, заслуговує на увагу. Тож, можна стверджувати, що Д. Локк залишив глибокий слід у світовій педагогіці і надав їй поштовх до подальшого розвитку.

Список використаних джерел

1. Локк Дж. Мысли о воспитании / Хрестоматия по истории зарубежной педагогики – М., 1981, – С.163-195.
2. Шабаева М.Ф. Педагогическая теория Д. Локка – М., 1976. – 214 с.
3. Пискунов А.И. История педагогики: часть 2. – М., 1997. – С. 33-39.

Харитоненко А. А.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ ПОЧУТТІВ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Розпочати оповідь хочу із тлумачення поняття «громадянські почуття», яке, на мою думку, є близьким до поняття «патріотизм». Звернемось до словника української мови (1975 р.), який подає таке трактування: патріотизм – це любов до своєї Батьківщини, відданість своєму народові, готовність для них на жертви й подвиги. За філософським словником, патріотизм – громадянський і моральний принцип, який характеризує ставлення людей до своєї країни, народу, культури.

На сучасному етапі розвитку України, зважаючи на соціально-політичну ситуацією в країні, постає злободенне питання формування почуття любові до Батьківщини у молодого покоління.

У цьому аспекті освіта й виховання мають поставати визначальним консолідуючим, розвивальним, стабілізуючим, науково-пізнавальним та культурно-освітнім інститутом суспільства, громадянсько-патріотичного становлення молоді, формування у неї історичної пам'яті. У такій спосіб варто вчити молодь здійснювати оцінку історичних явищ на основі принципів історичної достовірності, науковості, гуманізму, добротності, а також з позицій безпеки та забезпечення взаємозв'язку між поколіннями, створення гарантій безпеки Української нації [2].

Цій проблемі присвятили свої праці видатні вітчизняні і зарубіжні педагоги. Серед зарубіжних діячів педагогіки варто назвати А. Дістервега. Метою виховання він називає підготовку гуманних і свідомих людей, виховання любові до людства і до свого народу; саме таке виховання має бути пріоритетним у формуванні особистості дітей і молоді.

Національне виховання базується на принципі культуровідповідності, який так досконало в педагогічній науці обґрунтував А. Дістервег: «Кожна людина при народженні на світ потрапляє у своє оточення, перебуває серед свого народу, де їй призначено жити і здійснювати виховання засобами національної культури, як спадку, залишеному предками» [2].

Звернемось до праці В. Сухомлинського «Як виховати справжню людину», де зібрані настанови і правила дружби, сформовано принципи національно-патріотичного виховання. Найважливішим засобом патріотичного виховання педагог вважав слово і зазначав, що «людину ми виховуємо словом і тільки словом. Все інше – вправи, звички, праця – від слова» [5, 136]. Також В. Сухомлинський зазначає, що надзвичайно важливу роль у вихованні патріотизму відіграє родина, а особистість формується через школу, сім'ю і громадськість.